

2017

Budget år 2017

Socialnämnden i Järfälla

JÄRFÄLLA KOMMUN

Innehållsförteckning

1	INLEDNING.....	2
2	ANSVAR SOMRÅDE.....	2
3	FÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTMANINGAR	3
4	PERSONAL.....	6
5	KVALITETSARBETE UNDER 2017	8
6	MILJÖARBETE UNDER 2017	10
7	SAMMANFATTNING DRIFTBUDGET 2017.....	12
8	RISKANALYS	13
9	POLITIK/GEMENSAMT	17
10	ÄLDREOMSORG OCH FUNKTIONSHINDER	18
11	INDIVID- OCH FAMILJEOMSORG	30
12	SOCIALNÄMNDENS MÅL FÖR ÅR 2017	36
13	INTERNKONTROLLPLAN 2017	41
14	DRIFTBUDGET	43
15	NETTOBUDGET	44
16	INVESTERINGSBUDGET	45
17	VOLYMER (planerad/budgeterad volym)	46

Bilagor

1. Ekonomistyrregler 2017
2. Peng för verksamhet med kundval 2017
3. Överenskommelser med Järfälla vård och omsorg – äldreomsorg 2017
4. Överenskommelser med Järfälla vård och omsorg – funktionshinder 2017

1 INLEDNING

I budgeten för socialnämnden år 2017 redovisas fördelningen dels övergripande per verksamhetsområde och dels på verksamhetsområdenas delområden. Budgeten är inklusive kommunens verksamheter.

Budget för 2017 bygger på kommunfullmäktiges beslut 2016-11-07 om Mål och budget för socialnämndens ansvarsområde med en nettokostnadsram på 1 272 820 tkr inkl. volymmedel 12 300 tkr för äldreomsorgen, 35 000 tkr för funktionshinder och 9 000 tkr för individ- och familjeomsorg, samt 8 650 tkr för satsningar inom äldreomsorgen och individ- och familjeomsorg.

2 ANSVARSOMRÅDE

Nämnd/styrelse: Socialnämnden

Ordförande: Bengt Harju (S)

Förvaltningschef: Johan Bergman

Socialnämnden ansvarar för äldreomsorg, funktionshinder, individ- och familjeomsorg exkl. familjerätten, den kommunala hälso- och sjukvården samt uppgifter inom det bostadssociala området (bostadsanpassningsbidrag).

Socialnämnden har även ansvar för serveringstillstånd och tillsyn enligt alkohollagen, tillsyn över handel med tobaksvaror och nikotinläkemedel, dödsboudredningar, föreningsbidrag till verksamhetsanknutna frivilligorganisationer och handläggning av medicinska och sociala bostadsförturer. Socialnämnden ansvarar också för psykiskt och socialt omhändertagande när kriser och katastrofer inträffar i kommunen.

3 FÖRUTSÄTTNINGAR OCH UTMANINGAR

Förutsättningar för budget 2017

Socialnämnden står inför stora utmaningar 2017. Under 2017 riskerar den markanta volymutvecklingen för personlig assistans med stor sannolikhet att fortsätta. Vidare så har regeringen beslutat att nya regler kring ersättningar för ensamkommande kommer att träda i kraft under 2017 som kommer med största sannolikhet att påverka individ- och familjeomsorgens ekonomi i negativ riktning.

Nämndens egna kapital efter ombudgeteringen är per den 2015-12-31 minus 4 520 tkr. Kommunstyrelsen har beslutat att socialnämnden får mer än två år på sig för att återställa det egna kapitalet.

Nedan följer de förutsättningar budgeten är beräknad utifrån:

- Av kommunfullmäktige år 2017 tilldelad budgetram på 1 272 820 tkr inkl. volymmedel, samt 8 650 tkr för satsningar inom äldreomsorgen och individ- och familjeomsorg.
- Ökat effektiviseringsbeting då Kommunfullmäktiges beslut om de nämndvisa ramarna innebär att uppräkningsen om en procent utgår av nämndernas skattefinansierade kostnadsramar (exklusive kapitalkostnader) och intäktsramar (exklusive statsbidrag och barnomsorgsavgifter).
- Socialnämnden ges i uppdrag att fastställa nya priser för sina verksamhetsområden med anledning av budgetförslaget.
- Samtliga nämnder och styrelser ges i uppdrag att säkerställa en effektiv verksamhet med god kvalitet i syfte att uppnå god ekonomisk hushållning.
- Den av kommunfullmäktige beslutade kundvalsningen.
- Av nämnden fastställda priser.
- Överenskomna priser med entreprenörer och egen regi.
- Planerade/budgeterade volymer.
- Lönekostnaderna 2016 (avseende myndighet) har räknats upp med 2,5 procent för 9 månader (april-december).
- Personalomkostnadspålägget är oförändrade, 39 procent.
- Hyra för lokalkostnader som hyrs av/genom fastighetsavdelningen.
- Internräntan är beräknad till 3 procent.

- Overheadkostnader (centralt fastställda) avseende personalrelaterade kostnader och IT-kostnader.
- Egenavgifter/priser för den enskilde år 2017 fastställs till avgifts-/prinsnivå enligt beslut fattat av socialnämnden 2016-09-01 och av kommunfullmäktige 2016-11-07.
- Prisuppräknings 2017. Extern prisuppräkning för äldreomsorg, funktionshinder med avtalskonstruktioner som innebär förändringar i omsorgsprisindexet (OPI) har räknats upp med 2,1 procent på 2016 års priser. Intern prisuppräkning för äldreomsorg, funktionshinder och individ- och familjeomsorg har beräknats från 0 till 2,1 procent.

Satsningar

Kommunfullmäktige har tilldelat 8 650 tkr för satsningar inom äldreomsorg och individ- och familjeomsorg. I budgeten har det reserverats medel för särskild lönesatsning inom socialförvaltningen, att anställa nätverkande rekryterare, praktiksamordnare, broddar för äldre, friskvårdsprojekt, trygg hemgång, införandet av språkavdelning, ÄBIC/IBIC (äldres behov i centrum/individens behov i centrum), samt att anställa ytterligare en kurator på ungdomsmottagningen.

Nedan redovisas den ekonomiska ramen för socialnämndens verksamhet.

År 2017

Verksamhet (tkr)	Kostnad	Intäkt	Nettokostnad= kommunbidrag	Nettokostnad 2016
Politik	-1 664	0	-1 664	-1 548
Gemensamt	-41 704	2 415	-39 289	-32 956
Äldreomsorg	-569 639	62 858	-506 781	-490 471
Funktionshinder	-544 385	78 159	-466 225	-428 764
Individ- och familjeomsorg	-397 539	138 678	-258 861	-254 130
Summa	-1 554 931	282 110	-1 272 820	-1 207 870

Utmaningar för budget 2017

Utifrån de budgetförutsättningar som är givna nämnden är följande utmaningar identifierade:

- personlig assistans LSS. Inom området personlig assistans LSS kvarstår stora utmaningar under kommande år. Volymutvecklingen är kraftig, utöver förskjutningen av kostnader till kommunen från försäkringskassan sker även ett ökat inflöde av ansökningar från personer som flyttar in till kommunen. Prognosen för 2016 är 64 000 timmar fler än budgeterat och motsvarar ett underskott på cirka 17-18 mnkr. Om volymutvecklingen fortsätter som nu under 2017 kommer det innebära en ytterligare volymökning med cirka 64 000 timmar och ett underskott på 17-18 mnkr. Det som gör utmaningarna kring personlig assistans än större 2017 är att försäkringskassan informerat kommunerna om ändringar i bedömning från och med 1 december 2016 av personlig assistans som baseras på rättspraxis. Det kommer

innebära för kommunerna ytterligare kostnadsförskjutning från försäkringskassan till kommunerna.

Förvaltningen kan konstatera att volymtilldelningen inom LSS som kommunfullmäktige beslutat om för 2017 är i nivå med redan beslutade insatser per utgången av 2016. Detta innebär att ytterligare tillkommande beslut om insatser inom LSS kommer medföra rent budgetmässigt ekonomiskt underskott. Till stora delar inte påverkbart.

En handlingsplan är framtagen som omfattar hela funktionshinderområdet i syfte att minimera kostnadseskaleringen som pågått det senaste året. Dessutom ses det över om möjligheten att få en gransknings-/rådgivningsrapport från externt revisionsföretag. På socialförvaltningens initiativ har kommunens revisorer beslutat om en genomlysning avseende uppföljning av ärenden inom området.

- flyktingsituationen. Flyktingsituationen har påverkat förvaltningen i hög grad. Förvaltningen har anpassat personalstyrkan till den nya situationen efter hand och rent handläggningmässigt finns inga undanträngningseffekter såtillvida att inga andra klienter fått lida för detta. Dock har Ungdomsenhetens medarbetare haft mindre tillgång till chef under hösten 2015 samt under rekryteringen av ny enhetschef till enheten vilket fått effekter för arbetsmiljön. Bostadssituationen påverkar dock hela förvaltningens arbete och den har blivit ytterligare svårare att hantera. Fler klienter, inte bara nyanlända, saknar egen bostad och det är svårare att hitta ett boende i andra delar av landet. Tidsåtgången för alla socialsekreterare, oavsett enhet, att hantera följderna av bostadslöshet har ökat. 2017 ska kommunerna ta emot fler nyanlända för bosättning än under 2016 vilket kommer att resultera i en än mer ansträngd bostadsmarknad.

De nya regler kring ersättningar för ensamkommande som kommer att träda i kraft 1 juli 2017 kommer att påverka avdelningens ekonomi i negativ riktning. I och med att Länsstyrelsen även sagt upp gällande avtal kommer ersättningen ändras redan per den 1 april 2017. En helårseffekt utifrån nuvarande antal barn innebär ca 30 mnkr i minskade intäkter och under andra halvan av 2017 innebär detta ca 15 mnkr för avdelningen om inget görs. Detta innebär ett mycket stort problem för avdelningen och förvaltningen i stort. Avdelningen har satt igång ett arbete för att på möjligaste vis minska de negativa ekonomiska effekterna utifrån olika scenarios. De ensamkommande barnen och framför allt de äldre ungdomarna, kommer att påverkas av det nya ersättningssystemet då det kommer att medföra att en del behöver flytta från dyrare alternativ till alternativ som ersättningsystemet understödjer. En del ungdomar som etablerat sig i andra kommuner kommer att behöva flytta till Järfälla. Behovet av att bygga, eller på annat vis anskaffa, ändamålsenliga boenden för ungdomarna är stort och akut.

- för kommunens verksamheter i egen regi återfinns stora utmaningar inom uppdragen personlig assistans och hemsjukvård i LSS- verksamhet (daglig verksamhet och bostad med särskild service). Under de senaste åren har den statligt fastställd ersättningen till utförare av

personlig assistans i Sverige inte höjts i tillräcklig omfattning för att täcka lönekostnadsutvecklingen. Enheten för personlig assistans har för varje år tappat ca 1 miljon kronor i intäkter på grund av detta. Verksamheten har svårt att effektivisera ytterligare eftersom medarbetarna redan utför 100 procent av arbetad tid hos brukaren. Gällande hemsjukvård i LSS-verksamhet är det tydligt att vårdbehovet är större än vad som beräknades vid skatteväxlingen.

4 PERSONAL

Avdelningen för äldreomsorg och funktionshinder

Totalt på avdelning för äldreomsorg och funktionshinder är det budgeterat för 62 heltidstjänster.

Antalet medarbetare är detsamma som tidigare år med undantag för en utökning av gruppledare som ska arbeta både mot äldreheten och enheten funktionsnedsättning, en utökning av platsamordnare om 50 % på enheten funktionsnedsättning. I tjänsten ingår även utvecklingsarbete/implementering av ÄBIC/IBIC (Individens Behov i Centrum) för avdelningen. Under år 2016 flyttades hemstödet samt personligt ombud från driftavdelningen vård och omsorg till avdelningen för äldreomsorg och funktionshinder. Förändringen innebär en utökning av sju tjänster inom avdelningen.

Det är för närvarande svårt att rekrytera medarbetare till att arbeta inom vård och omsorg inkl. myndighetsutövning. Myndighetsutövningen ses ofta som ett genomgångsyrke samt att många som idag går socionomutbildning inte har någon kompetens/erfarenhet av äldreomsorg eller funktionshinder. Socionomutbildningen har förändrats under senare år där inriktning mot äldreomsorg och funktionshinder är borttagen och utbildningen har istället en mer generell profil. För att tillgodose rekryteringsbehov breddas kravprofil för att omfatta fler utbildningar som tillgodoser kraven för att arbeta som biståndshandläggare/handläggare. Inom vård och omsorg är det svårt att rekrytera personal med utbildning, många med utbildning som sjuksköterska, arbetsterapeut, fysioterapeut och undersköterska väljer att arbeta inom andra områden än äldreomsorg och funktionshinder.

Avdelningen för individ- och familjeomsorg

Totalt på avdelning för individ- och familjeomsorg är det budgeterat för 174,5 heltidstjänster.

Antalet medarbetare kommer att utökas inom några områden. Det ökade inflödet av nyanlända innebär att Försörjningsstödsenheten kommer att behöva anställa 1 till 2 medarbetare till andra halvåret. Socialstyrelsen har beviljat medel till kommunerna för att öka personalen inom barn- och ungdomsvården. Avdelningen avser att anställa en placeringssamordnare som ska leta och hitta lämpliga placeringssatser samt administrera

avtal och överenskommelser vid placeringar. En seniorhandläggare kommer att bekostas med medel från Socialstyrelsen. Seniorhandläggaren ska vara ett stöd för nya socialsekreterare i det dagliga arbetet.

Antalet ensamkommande flyktingbarn har minskat sedan årets början och kommer att fortsätta att minska beroende på uppskrivning i ålder, d.v.s. att Migrationsverket bedömt att barnen är över 18 år, samt utvisningsbeslut och antalet tjänster har minskat något. Antalet tjänster inom området kommer att minska under 2017. Gällande nyanlända flyktingar kommer antalet som kommunen ska ta emot för bosättning att ytterligare öka till 233 personer från årets 169 vilket kommer att medföra en utökning fr.o.m. halvårsskiftet.

Arbetet med personer utsatta för relationsvåld har utvecklats och en satsning på området kommer att göras under 2017 och ytterligare en medarbetare kommer finnas i arbetet och medverka för att utveckla det förvaltningsövergripande arbetet. Ungdomsmottagningen kommer under 2017 att utöka antalet medarbetare för att dels möta det ökade trycket på grund av ett växande Järfälla samt att kunna arbeta mer förebyggande framför allt med nyanlända ungdomar.

I nya anställningar är det en medveten hållning att, i den mån det finns kvalificerade sökanden, anställa fler män och personer med utländsk bakgrund eftersom medarbetarna i dagsläget till en absolut övervägande del är kvinnor och personer med svensk bakgrund.

Det är mycket svårt att rekrytera medarbetare till Individ- och familjeomsorgen. Svårigheten skiljer sig inte från andra kommuner. I de fall det finns behov inom verksamheten löses situationen med hjälp av inhyrd personal, men även de är en bristvara beroende på att alla kommuner har ont om socionomer. Lagstiftaren ställer krav på socionomutbildning för personal inom vissa verksamhetsområden och om ingen förändring sker kommer läget att bli akut.

Driftavdelningen vård och omsorg

Totalt på avdelningen för vård och omsorg är det ca 852 heltidstjänster.

För 2017 blir det en utmaning för samtliga enheter att hitta former för att behålla och höja kvalitetsnivån. Detta kommer bland annat att göras genom att fortsätta redan påbörjade utvecklingsåtgärder och utbildningsåtgärder.

Inom vakansen kommer det läggas extra tid till rekrytering av nya vikarier så att behovet matchas med verksamhetens. Inom hemtjänsten kommer det att prioriteras att hitta nya former för att rekrytera medarbetare med rätt kompetens för att bland annat stärka kontinuiteten. När det gäller personlig assistans så har verksamheten inte möjlighet att ytterligare effektivisera på grund av att medarbetarna redan arbetar nästan 100 procent av sin arbetstid hemma hos brukarna och de administrativa rutinerna måste matcha Försäkringskassans omfattande krav på redovisning för att ersättningen ska betalas ut.

En annan utmaning är att slutföra arbetet med Vård och omsorgs kvalitetsledningssystem. Målet är att detta ska vara klart till halvårsskiftet 2017.

Sammanfattningsvis är en övergripande utmaning inom avdelningens alla verksamheter att utveckla arbetssätten/arbetsmetoderna på ett ändamålsenligt och effektivt sätt ur ett brukarperspektiv.

Avdelningen för lednings- och verksamhetsstöd

Totalt på avdelningen för lednings- och verksamhetsstöd är det budgeterat för 35 heltidstjänster vilket är en utökning av en nätverkande rekryterare som är en av de satsningar som görs under 2017.

Avdelningen är indelad i tre enheter, ekonomi/systemförvaltning, stöd/utveckling samt administration. Inom avdelningen finns bland annat ekonomer, controller, PA-konsult, löneadministratörer, alkoholhandläggare, utredare, dödsboudredare, systemförvaltare, registratorer samt nämndsekreterare.

5 KVALITETSARBETE UNDER 2017

Individuppföljning

Ansvar för individuppföljning ligger inom respektive avdelning, likaså uppföljning av avtal som tecknats utanför ramavtal och för behoven hos en enskild individ.

Hälso- och sjukvård

Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS), ansvarar för att den hälso- och sjukvård som bedrivs i kommunen är av god kvalitet. Tillsynsansvar åligger enligt HSL medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS). För närvarande gäller tillsynsansvaret för följande verksamheter:

- Särskilt boende för äldre enligt SoL
- Särskilt boende för personer med psykiska funktionsnedsättningar enligt SoL
- Bostad med särskild service enligt LSS
- Dagverksamhet för äldre enligt SoL
- Sysselsättning för personer med psykiska funktionsnedsättningar enligt SoL
- Daglig verksamhet enligt LSS

Vårdgivaren ska enligt Patientsäkerhetslagen (2010:65) senast 1 mars varje år upprätta en patientsäkerhetsberättelse av vilken det ska framgå:

1. Hur patientsäkerhetsarbetet har bedrivits under föregående kalenderår
2. Vilka åtgärder som vidtagits för att öka patientsäkerheten
3. Vilka resultat uppnåtts

MAS upprättar vårdgivarens (socialnämndens) patientsäkerhetsberättelse utifrån de patientsäkerhetsberättelser som inkommit från verksamheterna. Ärendet redovisas för social-

nämnden, som godkänner vårdgivarens patientsäkerhetsberättelse och antar de föreslagna åtgärderna för kvalitetsförbättring under kommande år.

Alla verksamheter ska registrera avvikelser enligt HSL i en avvikelsemodul i syfte att identifiera, dokumentera och rapportera negativa händelser och tillbud samt fastställa orsaker och följa upp vidtagna åtgärder. Allvarigare händelser ska rapporteras till MAS som ansvarar för slutlig utredning och bedömning om eventuell Lex Maria anmälan till IVO.

Enligt SOSFS 2011:9 ska vårdgivaren inom hälso- och sjukvård identifiera de processer där samverkan behövs för att förebygga att patienter drabbas av vårdskada. Detta säkerställs genom regelbundna samverkans och dialogmöten som MAS samordnar och kallar till med representanter från kommunen och med andra samverkanspartners/vårdgivare inom HSL.

Lokala överenskommelser upprättas mellan berörda och följs upp vid avstämningsmöten.

Avtalsuppföljning

Avdelning för lednings- och verksamhetsstöd är ansvarig för den planerade avtalsuppföljningen gällande avtal och överenskommelser. Uppföljningsplaner upprättas årsvis och innehåller planerade uppföljningar för året.

Uppföljningen kan ha olika inriktningar, uppföljning av verksamhet/avtal eller uppföljningar riktade mot vissa specialområden. Olika metoder kan användas vid olika tidpunkter: enkäter eller besök. Besöken kan vara inriktade på frågor av olika slag riktade till verksamhetschef och/eller personal, granskning av rutiner eller dokumentation och så vidare. Vid användning av enkäter kan den som är ansvarig för att göra uppföljningen behöva gå ut och göra stickprov (alternativt fördjupade granskningar) om något förefaller vara bristfälligt.

Lämplig tidpunkt är preliminär, då det också måste finnas ett visst utrymme för akuta behov av uppföljning och behov av fördjupad uppföljning inom vissa områden. Uppföljningsplanen kan alltså komma att revideras löpande avseende nya uppdrag och därmed följande förändringar i tidplan. Även den tjänsteman som är ansvarig för att göra uppföljningen kan komma att bytas över tid.

Resultatet av uppföljningarna rapporteras vidare till ansvarig avdelningschef, så att denna kan använda underlaget vid dialogmöten med grupper av utförare samt avstämningsmöten med enskilda utförare.

Uppföljningarna redovisas löpande till socialnämnden.

Akutstyrd uppföljning

Akutstyrd uppföljning kan initieras av nämnd, utifrån inkomna synpunkter/klagomål, akut behov från avdelningschef, signaler om företag från andra kommuner eller liknande.

Klagomål

Klagomål som kommer in till kommunen registreras i Servicecenter och besvaras av berörd verksamhet. Servicecenter gör en sammanställning som analyseras inom Avdelningen för lednings- och verksamhetsstöd.

Lex Sarah

Lex Sarah rapporteras ungefär kvartalsvis till sociala utskottet i form av en sammanställning (april, augusti och december). Sammanställningarna ger en bild av utvecklingsområden hos respektive utförare/myndighet, men ger också en bild av helheten ur ett beställarperspektiv.

Övrig uppföljning

Därutöver görs olika insatser för att följa upp verksamheterna till exempel genom

- internkontroll för socialnämnden redovisas i delårs- och årsbokslut
- individärenden övervägs löpande i sociala utskottet (SU)
- ekonomisk uppföljning av leverantörer genom UC-kontroll och kontroll hos Skatteverket på förekommen anledning (signaler från UC eller annan information)
- brukarenkäter
- analys av öppna jämförelser
- uppföljningar av/inom olika projekt till exempel PRIO psykiska funktionsnedsättningar
- stickprovskontroller

Dialogmöten och Avstämningsmöten

Avdelningschef ansvarar för dialogmöten inom programavdelning ÄO/FO där aktuella frågor tas upp i grupp. Avdelningschef ansvarar också för avstämningsmöten med utförare inom respektive avdelning. Grunden för avstämningsmöten är rapportering från olika former av uppföljning.

Övrig kvalitetsutveckling

I samband med uppföljning/tillsyn och i dialog med utförare och andra huvudmän framkommer olika förbättringsområden och behov av åtgärder för utveckla och förbättra verksamheten. För att möta behovet av utveckling genomförs många olika aktiviteter och processer. Det kan vara åtgärder som den berörde utföraren behöver genomföra för att följa lagar och avtal, men också sådant som faller under socialnämndens övergripande ansvar. Exempel på de sistnämnda är förtydligande i uppdrag och förfrågningsunderlag, registreringar i kvalitetsregister och analys av resultatet, utbildningar inom HSL, SoL eller LSS, samverkansmöten med andra huvudmän.

6 MILJÖARBETE UNDER 2017

Miljöplan 2016-2024 för Järfälla kommun med bolag är ett styrande dokument antaget av kommunfullmäktige i oktober 2016. Planen har sin bas i de miljömål som prioriteras regionalt och skall vara ett stöd och ge goda förutsättningar för att Järfälla kommun skall kunna arbeta för att uppnå och bibehålla ekologisk hållbarhet.

Som ett led i att minska kommunens miljöpåverkan, arbetar Järfälla kommun sedan 1997 med miljödiplomering. Miljödiplomet har funnits i tre valörer; brons, silver och guld, men miljö- och bygglovsnämnden beslutade i augusti 2015 att kravstandarden för Järfälla kommun ersätts med den nationella kravstandarden Svensk Miljöbas. Socialförvaltningen har sedan december 2014 guldiplom, och innehar även diplom utfärdat av Svensk Miljöbas. Under december månad 2016 kommer socialförvaltningen att bli reviderade av extern

revisor, en så kallad tredjepartscertifiering, efter beslutet att övergå till nationell kravstandard. Detta innebär att en opartisk bedömning görs av förvaltningens miljöarbete.

Socialnämndens miljöarbete

Syftet med miljödiplomeringsarbetet är att uppnå ständiga förbättringar, och detta säkerställs genom kontinuerligt miljöarbete och återkommande revisioner. De övergripande miljöområdena som socialförvaltningen kommer att arbeta med 2017 är kortfattat följande:

- **Energihushållning** – kontinuerlig uppdatering av rutiner sker för att lampor och övrig elektronik släcks efter arbetstid och i utrymmen som inte används.
- **Avfall** – den nuvarande förbrukningen av kontorspapper bör kunna minska med 5 %. Metoder för att minska förbrukningen av kontorspapper diskuteras kontinuerligt och statistik samlas in för att minskningen skall kunna mätas.
- **Inköp** – rutiner för inköp ses över och uppdateras.
- **Transporter** – förvaltningens bilpark är sedan en tid förnyad genom ett nytt leasingavtal. Bilarna är miljöklassade och kan drivas med miljövänliga drivmedel, vilket bidrar till att förutsättningarna att köra miljövänligt är mycket goda. För att kunna se hur mycket bilarna används för förvaltningen körjournal, vilket ger möjligheter att framöver kunna se i vilken utsträckning bilarna används. Parallellt med detta arbetar förvaltningen för att skapa förutsättningar och främja möjligheten att använda cykel som ett alternativ till bil.
- **Miljöutbildning** – rutiner upprättas för att säkerställa att samtliga nyanställda går den grundläggande och obligatoriska miljöutbildningen. Under 2017 kommer utbildningen att bli webbaserad, vilket kommer att underlätta och ge rätt förutsättningar för att alla nyanställda så snart som möjligt, och vid ett tillfälle som passar, kan ta del av och bli bekanta med kommunens miljöarbete.
- **Övriga miljösmål** – miljökunskapen och engagemanget hos medarbetarna ökas bland annat genom att miljögruppen regelbundet använder intranätet för miljöinformation och inspiration, för att tipsa om nya vägar som kan leda till ett ökat miljömedvetande. Förvaltningen fortsätter med källsortering och återvinning.

Fastställande av miljöpolicy

Socialförvaltningen har idag en miljöpolicy som är fastställd i syfte att säkra ett aktivt miljöarbete och att ge medarbetaren en bild av förvaltningens övergripande mål gällande miljön. Miljöpolicyen är antagen på ledningsnivå, är skriftlig och undertecknad av en representant från ledningen.

Socialförvaltningens miljöpolicy

Socialförvaltningen följer den för verksamheten aktuella miljölagstiftningen, håller sig uppdaterad när det gäller nya rön, lagar och krav inom området.

Socialförvaltningen strävar efter en långsiktig och hållbar utveckling inom miljöområdet genom ständig förbättring och förebyggande av miljöskada.

En hållbar utveckling förutsätter att varje enskild individ tar sin del av ansvaret och miljöarbetet är därför väl förankrat hos såväl ledning som medarbetare och andra som förväntas följa miljöpolicyen.

De aktuella arbetsområdena inom socialförvaltningens miljöarbete är att fortsätta källsortera och återvinna, minska energianvändningen, minska förbrukningen av kontorspapper, köpa in fler miljömärkta och rättvisemärkta produkter, ha mer hållbara transporter samt arbeta med att stärka miljökompetensen internt.

7 SAMMANFATTNING DRIFTBUDGET 2017

Ökat effektiviseringsbeting då Kommunfullmäktiges beslut om de nämndvisa ramarna innebär att uppräknigen om en procent utgår av nämndernas skattefinansierade kostnadsramar (exklusive kapitalkostnader) och intäktsramar (exklusive statsbidrag och barnomsorgsavgifter), samt volymmedel och 8 650 tkr för satsningar inom äldreomsorgen och individ- och familjeomsorg.

- personlig assistans LSS. Inom området personlig assistans LSS kvarstår stora utmaningar under kommande år. Volymutvecklingen har varit kraftig de senaste åren. Om volymutvecklingen fortsätter som 2016 under 2017 kommer det innebära en ytterligare volymökning med cirka 64 000 timmar och ett underskott på 17-18 mnkr. Det som gör utmaningarna kring personlig assistans än större 2017 är att försäkringskassan informerat kommunerna om ändringar i bedömning från och med 1 december 2016 av personlig assistans som baseras på rättpraxis. Det kommer innebära för kommunerna ytterligare kostnadsförskjutning från försäkringskassan till kommunerna.

Förvaltningen kan konstatera att volymtilldelningen inom LSS som kommunfullmäktige beslutat om för 2017 är i nivå med redan beslutade insatser per utgången av 2016. Detta innebär att ytterligare tillkommande beslut om insatser inom LSS kommer medföra rent budgetmässigt ekonomiskt underskott. Till stora delar inte påverkbart.

- flyktingsituationen. Stor osäkerhet råder kring ersättnings- och kostnadsutvecklingen avseende mottagandet av barn och vuxna. En helårseffekt på grund av ändrade ersättningar utifrån nuvarande antal barn skulle innebära ca 30 mnkr i minskade intäkter och under andra halvan av 2017 innebär detta ca 15 mnkr för avdelningen om inget görs.

-för kommunens verksamheter i egen regi återfinns stora utmaningar inom uppdragen personlig assistans och hemsjukvård i LSS- verksamhet (daglig verksamhet och bostad med särskild service). Under de senaste åren har den statligt fastställd ersättningen till utförare av personlig assistans i Sverige inte höjts i tillräcklig omfattning för att täcka lönekostnadsutvecklingen. Gällande hemsjukvård i LSS-verksamhet är det tydligt att vårdbehovet är större än vad som beräknades vid skatteväxlingen.

Kommunfullmäktiges beslut innebär fortsatt krav på effektiviseringar och verksamhetsanpassningar. Förvaltningen behöver fortsätta arbeta med kostnadseffektiva och ändamålsenliga lösningar.

8 RISKANALYS

Järfälla står inför en ekonomisk situation med många utmaningar. Socialnämnden behöver därför ständigt se över möjligheten att effektivisera. Det kommer fortsatt krävas förändringar och flexibilitet för att ha budget i balans.

Ekonomisk planering och prognostisering av Socialnämndens verksamheter måste alltid följas av reservationer för oförutsägbara behov och händelser. De insatser som nämnden ansvarar för är ofta reglerade enligt rättighetslag och därför till stora delar utanför nämndens möjlighet att påverka eller avvisa. Den information som riskanalysen ger är också något som ligger till grund för uppbyggnad och uppföljning av nämndens internkontrollplan.

Socialnämnden använder följande riskmatris för att analysera och riskbedöma socialnämndens verksamhetsområden:

Sannolikhet	Påverkan					
		Obetydlig	Mindre	Medel	Allvarlig	Förödande
		1	2	3	4	5
Nästan säker	5	Hög	Hög	Extrem	Extrem	Extrem
Trolig	4	Medel	Hög	Hög	Extrem	Extrem
Medel	3	Låg	Medel	Hög	Extrem	Extrem
Mindre	2	Låg	Låg	Medel	Hög	Extrem
Osannolik	1	Låg	Låg	Medel	Hög	Hög

Den vita markeringen i matrisen är ett exempel på riskacceptans. Bruttonrisk vilken värderas som låg eller medel prioriteras inte och nettorisk värderas då som acceptabel.

Riskbedömningen enligt nedan utgår från en bedömning av sannolikhet/påverkan. Bedömningen ger ett riskvärde, t ex $3 \times 3 = 9$ och $4 \times 3 = 12$. Där risk överstiger riskvärde 10 har förvaltningen ett prioriterat fokus med en rad åtgärder.

Nedan framgår de områden som bedöms ligga över riskvärde 10.

Allmänt

Med expansionen av Järfälla kommer kostnaderna att stiga då volymerna av ärenden och insatser kommer att öka inom samtliga områden för socialförvaltningen. Även fler boenden än tidigare kommer att behöva byggas, såsom exempelvis äldreboenden. Risk föreligger också att driftkostnader för dessa boenden kommer vara högre än nuvarande. Dessutom kommer det sannolikt innebära ökat behov av resurser och även lokaler då förvaltningen redan idag använder ytorna maximalt.

Regeringen har gjort en översyn av ersättningar till kommuner och landsting för så kallad dold moms. Den statliga ersättningen till kommuner och landsting lämnas sedan 1991 som huvudregel med en schablon på 6 procent av kostnaden. Förslaget är att sänka denna ersättning med 1 procent, vilket skulle innebära minskade ersättningar med ca 2 mnkr. Förslaget är att de nya reglerna börjar gälla från och med 1 januari 2017.

Äldreomsorg

Den äldre populationen fortsätter att växa. Det är av stor vikt att nya boenden framöver inte blir försenade. Då detta kan påverka kösituationen och därmed öka behovet att köpa dyra externa platser. Det kan också innebära att personer med stort behov av omsorg bor kvar i ordinärt boende och påverkar hemtjänsttimmarna kraftigt. Att kommunens invånarantal ökar märks även av inom äldreomsorg då många yngre som flyttar till kommunen önskar att deras äldre föräldrar bereds äldreboende i kommunen.

Under våren 2017 öppnar Viksjö äldreboende och en flytt av verksamheten på Almen till Viksjö äldreboende genomförs. Det kan finnas behov av utökad antal köpta platser i samband med flytt samt att själva flytten i sig innebär ökade kostnader under några månader.

Ombyggnationen av Olovslund fortsätter och planeras vara färdigt vid halvårsskiftet. Lägenheterna renoveras för att de ska uppfylla kraven på god arbetsmiljö. Under renoveringstiden innebär detta att verksamheten minskas med en avdelning under stor del av tiden. Detta ger högre kostnader i och med köp av extern plats för dem som evakueras under renoveringsperioden. Risken är att behovet av externa platser ökar utöver det som är kopplat till renoveringen på Olovslund.

Många lägenheter i Järfälla ska stambyte genomföras under år 2017, vilket riskerar att ge ökade volymer för äldreomsorgen då de äldre inte kan bo kvar i sin lägenhet under renoveringen.

Förslag om att ändra betalningsansvarslagen framöver innebär stora konsekvenser för kommunen om det genomförs. Handläggningsprocessen behöver förändras/effektiviseras för ett snabbare arbetsflöde, vilket kräver utökade handläggare-resurser. Förslaget är bland annat att minska antalet dagar från det att person är medicinskt färdigbehandlad till

hemgång från 5 dagar till 3 dagar och inom socialpsykiatri minskas från 30 dagar till 3 dagar. Detta förutsätter en skatteväxling eller dylikt då detta inte ryms inom föreslagna budgetramar.

Funktionshinder

Inom funktionshinderområdet finns det fortsatt behov av grupp- och servicebostäder. Inom funktionshinderområdet sker i stort sett inget utflöde. Antalet kunder ökar för varje år. Framförhållning och god planering är viktigt för att tillgodose de behov som finns och för att undvika att tvingas köpa dyra externa platser. Funktionshinderområdet påverkas av den expansion som finns inom kommunen. I takt med att fler flyttar till kommunen är det fler som ansöker om insatser.

Flyktingsituationen påverkar funktionshinderområdet, inte initialt, men allt eftersom barn, unga och vuxna etableras i kommunen så framkommer det behov av insatser från funktionshinderområdet. Det är en märkbar andel av de flyktingar och ensamkommande flyktingbarn som kommer till kommunen som har olika former av funktionsnedsättning.

Inom området personlig assistans LSS kvarstår stora utmaningar under kommande år. Volymutvecklingen är kraftig, utöver förskjutningen av kostnader till kommunen från försäkringskassan sker även ett ökat inflöde av ansökningar från personer som flyttar in till kommunen. Prognosen för 2016 är 64 000 timmar fler än budgeterat och motsvarar ett underskott på cirka 18 mnkr. Om volymutvecklingen fortsätter som nu under 2017 kommer det innebära en ytterligare volymökning med cirka 64 000 timmar och ett underskott på cirka 17-18 mnkr. Det som gör utmaningarna kring personlig assistans än större 2017 är att försäkringskassan informerat kommunerna om ändringar i bedömning från och med 1 december 2016 av personlig assistans som baseras på rättpraxis. Det kommer innebära för kommunerna ytterligare kostnadsförskjutning från försäkringskassan till kommunerna.

För kommunens verksamheter i egen regi återfinns stora utmaningar inom uppdragen personlig assistans och hemsjukvård i LSS- verksamhet (daglig verksamhet och bostad med särskild service). Under de senaste åren har den statligt fastställd ersättningen till utförare av personlig assistans i Sverige inte höjts i tillräcklig omfattning för att täcka lönekostnadsutvecklingen. Enheten för personlig assistans har för varje år tappat ca 1 miljon kronor i intäkter på grund av detta. Verksamheten har svårt att effektivisera ytterligare eftersom medarbetarna redan utför 100 procent av arbetad tid hos brukaren. Gällande hemsjukvård i LSS-verksamhet är det tydligt att vårdbehovet är större än vad som beräknades vid skatteväxlingen.

De ökade kraven inom arbetsmarknaden gör att det är fler personer med funktionsnedsättningar som har behov av daglig verksamhet eller sysselsättning då man inte klarar av de ökade kraven som arbetsmarknaden ställer.

Inom LSS-boendena kan konstatera att trenden är att vårdbehovet ökar som i sin tur genererar ökade vårddygnskostnader. Avdelningen behöver ha ökat fokus och följa utvecklingen de kommande åren.

Förslag om att ändra betalningsansvarslagen framöver innebär stora konsekvenser för kommunen om det genomförs. Handlägningsprocessen behöver förändras/effektiviseras samt innebära ett snabbare arbetsflöde vilket kräver utökade handläggaresurser. Förslaget är bland annat att minska antalet dagar från det att person är medicinskt färdigbehandlad till hemgång från 5 dagar till 3 dagar och inom socialpsykiatri minskas från 30 dagar till 3 dagar. Detta förutsätter en skatteväxling eller dylikt då detta inte ryms inom föreslagna budgetramar.

Individ- och familjeomsorg

Att rekrytera och behålla medarbetare är en av de allra största utmaningarna för avdelningen. En mängd åtgärder för att underlätta situationen har redan vidtagits och fler är planerade. Ekonomiskt innebär detta en risk då det inom flera enheter genast får negativa effekter för dem avdelningen arbetar med om personal inte finns på plats. Behovet av personal behöver tillgodoses genom konsulter vilka är betydligt dyrare än en anställd socionom.

Flyktingsituationen har påverkat förvaltningen i hög grad. Förvaltningen har anpassat personalstyrkan till den nya situationen efter hand och rent handlägningsmässigt finns inga undanträngningseffekter såtillvida att inga andra klienter fått lida för detta. Dock har Ungdomsenhetens medarbetare haft mindre tillgång till chef under hösten 2015 samt under rekryteringen av ny enhetschef till enheten vilket fått effekter för arbetsmiljön. Bostadssituationen påverkar dock alla och den har blivit ytterligare svårare att hantera. Fler klienter, inte bara nyanlända, saknar egen bostad och det är svårare att hitta ett boende i andra delar av landet. Tidsåtgången för alla socialsekreterare, oavsett enhet, att hantera följderna av bostadslösheten har ökat. 2017 ska kommunerna ta emot fler nyanlända för bosättning än under 2016 vilket kommer att resultera i en än mer ansträngd bostadsmarknad.

De nya regler kring ersättningar för ensamkommande som kommer att träda i kraft 1 juli 2017 kommer att påverka avdelningens ekonomi i negativ riktning. I och med att Länsstyrelsen även sagt upp gällande avtal kommer ersättningen ändras redan per den 1 april 2017. En helårseffekt utifrån nuvarande antal barn innebär ca 30 mnkr i minskade intäkter och under andra halvan av 2017 innebär detta ca 15 mnkr för avdelningen om inget görs. Detta innebär ett mycket stort problem för avdelningen och förvaltningen i stort. Avdelningen har satt igång ett arbete för att på möjligaste vis minska de negativa ekonomiska effekterna utifrån olika scenarios. De ensamkommande barnen och framför allt de äldre ungdomarna, kommer att påverkas av det nya ersättningsystemet då det kommer att medföra att en del behöver flytta från dyrare alternativ till alternativ som

ersättningssystemet understödjer. En del ungdomar som etablerat sig i andra kommuner kommer att behöva flytta till Järfälla. Behovet av att bygga, eller på annat vis anskaffa, ändamålsenliga boenden för ungdomarna är stort och akut.

Bostadsbristen i Storstockholm är ett betydande problem som befaras kvarstå och även öka i omfattning. För hushåll som saknar fast inkomst är det i stort sett omöjligt att få ett förstahandskontrakt. Många familjer tvingas flytta runt mellan osäkra, tillfälliga och ofta kostsamma boendelösningar. De stora flyktingströmmarna kommer ytterligare att påverka bostadsbristen.

Arbetslösheten i Järfälla kommun bedöms kvarstå på en hög nivå under 2017. Särskilt grupper med en svag anknytning till arbetsmarknaden kommer att ha ett fortsatt behov av ekonomiskt bistånd på grund av arbetslöshet. Detta gäller bland annat nyanlända samt ungdomar utan gymnasieutbildning.

Många ungdomar och unga vuxna personer med missbruksproblem har psykiatriska problem. Detta märks inte minst vid Ungdomsmottagningen som har ett ökat inflöde.

9 POLITIK/GEMENSAMT

- Beskrivning av verksamhetsområdet

Verksamhetsområdet innefattar socialnämnden med budget för nämndledamöternas arvoden vilka är beräknade att räcka till nio nämndsammanträden och tjugofem sammanträden i sociala utskottet. Socialnämnden har även ansvar för pensionärsrådet.

Här ligger också ledning och administration med ansvar för samordning och utveckling av nämndens verksamheter, vilket sker genom utredning, analys, uppföljning och omvärldsbevakning. Även ansvaret för nämndadministrationen ligger här, vilket innebär planering av nämndens arbete och beredning av ärenden till nämnd. En viktig del i detta arbete är handhavandet och skötseln av nämndens handlingar (diariet).

Inom verksamhetsområdet finns även den medicinskt ansvariga sjuksköterskan (MAS).

- Budget

(tkr)

	Budget 2016	Prognos 2 2016	Budget 2017
Politik			
Intäkter	0	0	0
Kostnader	-1 548	-1 748	-1 664
Netto	-1 548	-1 748	-1 664
Kommunbidrag	1 548	1 548	1 664
Resultat	0	-200	0
Gemensamt			
Intäkter	2 028	2 508	2 415
Kostnader	-34 984	-36 064	-41 704
Netto	-32 956	-33 556	-39 289
Kommunbidrag	32 956	32 956	39 289
Resultat	0	-600	0

Kommentar till budget

I budgeten för gemensamt finns 3 500 tkr reserverade för särskild lönesatsning. Fördelning till berörda verksamheter kommer att ske under året. Dessutom finns medel avsatta för att anställa en nätverkande rekryterare. Budgeten bedöms vara i balans.

10 ÄLDREOMSORG OCH FUNKTIONSHINDER

ÄLDREOMSORG

- Beskrivning av verksamhetsområdet

Den kommunala äldreomsorgen syftar till att skapa förutsättningar för människor med olika funktionsnedsättningar som orsakats av åldrande, att kunna leva ett så fullvärdigt liv som möjligt. Kommunen erbjuder både individuella insatser och insatser i grupp som ska täcka in olika behov i vardagen. Det kan innebära både öppna insatser som mötesplatser eller anhörigstöd. Det kan även innebära biståndsbedömda insatser som hemtjänst, dagverksamhet, korttidsboende och särskilt boende.

De lagar som främst styr verksamheten är:

- Socialtjänstlagen (SoL)
- Lagen om riksferdtjänst
- Lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård
- Hälso och sjukvårdslagen (HSL)

- Särskilda förutsättningar och utmaningar

Fler personer blir allt äldre...

Järfälla kommuns invånare blir som i många andra kommuner allt äldre. Trots att många av dessa personer är friska långt upp i åldern så kommer antalet personer som har behov av vård och omsorg att öka över tid. Järfälla kommun eftersträvar att kunna erbjuda personer som behöver ett särskilt boende en boendeplats inom kommunen.

En nationell översyn av lagen (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård, förkortad betalningsansvarslagen pågår. Syftet med översynen är att åstadkomma en god vård, där ledtiderna mellan slutna vård på sjukhus och vård och omsorg i det egna hemmet eller i särskilt boende kan hållas så korta som möjligt och onödig vistelse på sjukhus så långt möjligt kan undvikas för utskrivningsklara patienter. Det finns risk för att lagen ändras så att kommunen får kortare tid på sig att utreda, fatta beslut och verkställa beslut. Om det blir en lagförändring innebär det en kostnadsövertäring från landsting till kommun, effekten genererar behov av utökade handläggaresurser och personal inom utförarleden. Detta förutsätter en skatteväxling eller dylikt då detta inte ryms inom föreslagen budgetram.

Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom - de nationella riktlinjerna för vård och omsorg vid demenssjukdom är nu publicerade i en remissversion. Riktlinjerna kommer att vara ett stöd för dem som fattar beslut om hur resurserna ska fördelas inom vård och omsorg av personer med demenssjukdom och beräknas bli beslutade till hösten 2017. Riktlinjerna ger rekommendationer om åtgärder vid vård och omsorg vid demenssjukdom. Rekommendationerna gäller utredning och uppföljning, multiprofessionellt arbete, stödinsatser, läkemedelsbehandling och utbildning. Det går inte att bota en demenssjukdom, utan syftet med hälso- och sjukvårdens och socialtjänstens åtgärder är att underlätta vardagen och bidra till en så god livskvalitet som möjligt under sjukdomens olika skeden. Övergripande för vård och omsorg vid demenssjukdom är att den ges utifrån ett personcentrerat förhållningssätt. Detta förhållningssätt syftar till att sätta personen med demenssjukdom i fokus och att ha en mer personlig omvårdnad och vårdmiljö samt förståelse för de olika problem och svårigheter som kan uppstå i samband med sjukdomen. Riktlinjerna innehåller också bedömningar av de ekonomiska och organisatoriska konsekvenserna av några av rekommendationerna samt indikatorer för uppföljning. Rekommendationerna innebär generellt ökade kostnader för hälso- och sjukvården och socialtjänsten. De ökade kostnaderna förväntas vara bestående även på lång sikt, eftersom de rekommenderade åtgärderna ofta medför ett ökat resursbehov. Bedömningen avser nationell nivå och konsekvenserna kan därmed skilja sig lokalt och regionalt.

I det längre perspektivet utifrån befolkningsprognosen behövs ytterligare äldreboenden utöver de planerade äldreboendena i Viksjö och Kallhäll. Även verksamhet som

dagverksamhet, och mötesplatser behöver öka i takt med att invånarantalet ökar i kommunen.

Fortsatt ombyggnation av Olovslund genomförs under 2016 och 2017, detta innebär att verksamheten minskas med en avdelning under stor del av tiden. Detta ger högre kostnader i och med köp av extern plats för dem som evakueras under renoveringsperioden.

I budget finns det medräknat utökade kostnader för köpta permanenta platser föranledd av ökad inflyttning till kommunen samt renovering av befintliga äldreboenden. Det är beräknat kostnader för 17 stycken platser. Dessutom är det budgeterat för utökade kostnader för bemanning inom äldreheten föranlett av ökat behov av handledning/stöd till nya medarbetare samt införande av ÄBIC.

- Volym (planerad/budgeterad volym)

Dessa insatser utgör idag kända behov för 2017.

Delområde	Insats	Budget 2016	Budget 2017
Ordinärt boende	Hemtjänst, timmar	425 000	425 000
	Avlösarservice, timmar	4 500	4 000
	Ledsagarservice, timmar	12 900	11 000
	Korttidsplatser	30	35
	Dygn	10 800	12 600
	Dagverksamhet		
-demens	3 700	3 700	
-social	4 300	4 300	
Särskilt boende	Äldreboende, lgh	415	414
	Dygn*	149 040	151 440
	Köpta permanenta platser	26	17
	Dygn	9 490	6 205
Betalningsansvar	Betalningsansvar, dygn	12	12

*Överlappning vid flytt från Almen till Viksjö

- Budget

(tkr)

	Budget 2016	Prognos 2 2016	Budget 2017
Gemensamt			
Intäkter	0	3 812	9 320
Kostnader	-16 948	-19 660	-27 722
Netto	-16 948	-15 849	-18 402
Kommunbidrag	16 948	16 948	18 402
Resultat	0	1 100	0
Ordinärt boende			
Intäkter	18 319	18 371	15 275
Kostnader	-242 456	-243 694	-249 654
Netto	-224 137	-225 324	-234 379
Kommunbidrag	224 137	224 137	234 379
Resultat	0	-1 187	0
Särskilt boende			
Intäkter	28 941	39 816	38 263
Kostnader	-278 118	-276 214	-292 055
Netto	-249 177	-236 398	-253 792
Kommunbidrag	249 177	249 177	253 792
Resultat	0	12 780	0
Betalningsansvar			
Intäkter	0	0	0
Kostnader	-208	0	-208
Netto	-208	0	-208
Kommunbidrag	208	208	208
Resultat	0	208	0

Äldreomsorgen totalt			
Intäkter	47 260	61 998	62 858
Kostnader	-537 730	-539 568	-569 639
Netto	-490 471	-477 570	-506 781
Kommunbidrag	490 471	490 472	506 781
Resultat	0	12 903	0

Kommentar till budget

Utmaningar att under 2017 att få ekonomi i balans inom äldreomsorgen kommer framför allt vara att hålla tidsplan för flytt från Almens äldreboende till nya äldreboendet i Viksjö. Dessutom riskerar behovet av externa platser öka utöver det som är kopplat till renoveringen på Olovslund.

Utifrån tilldelade volymmedel bedöms budgeten vara i balans.

- Verksamhetsutveckling

Regeringen aviserade om en bemanningssatsning under 2015. Satsningen innebär att kommunen får ekonomiska medel för att förstärka i verksamheterna. Satsningen startade den 1 juli 2015 och planeras att pågå under hela mandatperioden. För Järfällas del innebär satsningen att alla demensavdelningar förses med personal som finns på plats under natten på avdelningen. Utöver det har varje äldreboende gjort personalförstärkningar utifrån sina behov. Något äldreboende har ökat tjänstgöringsgrad hos befintlig personal, något äldreboende har ökat bemanning till exempel vid måltider, något äldreboende har infört aktivitetssamordnare eller person som arbetar med bland annat uppföljning av dokumentation. Utöver det har hemtjänstutförare kunnat få ersättning för vikarier som täcker upp när befintlig personal är på utbildning. Sammantaget ger det en kvalitetshöjning för de äldre.

En nationell utredning som pågår är Nationell kvalitetsplan inom äldreomsorg - syftet är att genom långsiktiga insatser inom strategiskt viktiga områden säkra utvecklingen av god kvalitet i den framtida äldreomsorgen. Utredningen beräknas vara klar den i mars år 2017.

Inom den förebyggande verksamheten inom äldreomsorgen (hemstödet) fortsätter det pågående arbetet med att erbjuda hembesök för alla som fyller 80 år (information om vad kommunen kan erbjuda). Inom hemstödet finns även fixarservice, volontärverksamhet, anhörigkonsult och demensspecialist. Utöver det sker arbete även inom ramen för e-hälsa inom hemstödet.

Införande av ÄBIC (äldres behov i centrum) startade under 2015. Med ÄBIC är målet och syftet att gå ifrån insatsstyrd verksamhet till behovsriktat arbetssätt. Fortsatt satsning på att implementera metoden ÄBIC/IBIC (Individens behov i centrum). Metoden och projektet har tidigare enbart omfatta äldre, men utökas nu till att omfatta även personer under 65 som har behov av insatser.

Uppföljning av värdighetsgaranti inom hemtjänst genomförs under vintern år 2016/2017, fokus på uppföljningen är hur värdegrunden är implementerad i Järfälla kommun. Under hösten 2015 startade ett nätverk för värdegrundsledare. Varje verksamhet har utsedda värdegrundsledare som deltar i nätverket. I början av 2017 ges utbildning i värdegrund till nya värdegrundsledare.

Ekens äldreboende har startat ett demensprojekt där målet är att de ska bli ett äldreboende med demensprofil/förebildsverksamhet inom området. Metoden som utarbetas på ekens äldreboende ska sedan kunna implementeras på alla äldreboenden i kommunen.

Framtidens boendeformer för äldre är en utredning som pågår utifrån socialnämndes ordförandeuppdrag som beslutades i juni 2016. Utredningen ska återrapporteras till socialnämnden i början av år 2017.

Under år 2017 är det fokus på renovering av de befintliga produktionskök som finns inom äldreomsorgens verksamhet.

Under år 2017 är det planerat en utveckling av mötesplatser och dagverksamhet. För mötesplatsernas del handlar det om att fastställa syfte och samarbetsformer för verksamheten, viktigt är även att se hur verksamheten kan arbeta mot fler målgrupper och integration. För dagverksamhetens del finns planer på att utveckla arbetet mot ett mer individuellt förhållningssätt.

Utbildningsinsatser som är planerade för år 2017 är fortsatt utbildning/metodstöd inom mat och måltid på äldreboende, värdegrundsledarutbildning samt MI-coachutbildning.

Ny överenskommelse om egenvård är beslutad under 2015. Överenskommelsen innebär utökat ansvar för kommunen i form av att dietist ska göra individuella bedömningar för dem som bor på äldreboende.

I mål och budget för 2016-2017 finns ett uppdrag på att skapa språkavdelning på äldreboende senast år 2017. Ett införande av finsk språkprofil på ett äldreboende sker under år 2017.

Broddar för äldre - en utökad satsning för att undvika olyckor och förebygga fallskador är att Järfälla kommun delar ut gratis broddar till alla seniorer i Järfälla. Den som hämtar ut broddar ska vara skriven i Järfälla kommun och ha fyllt 70 år. Satsningen träder i kraft hösten 2017.

Friskvårdsprojekt - en satsning med syfte att utveckla former för friskvård för äldre. Projektet genomförs på kommunens mötesplatser för äldre.

Under 2017 planeras ett genomförande av projektet "Trygg hemgång", syftet är att minska behovet av att bo på korttidsboende vid hemgång efter sjukhusvistelse. Den som får beslut om insatsen trygg hemgång vid en vårdplanering på sjukhus, kommer få hjälp och stöd av ett särskilt hemtjänstteam under en begränsad period, upp till fjorton dagar. Under denna period är syftet att se hur mycket och när hemtjänstinsatser ska ges för att det ska bli en trygg och hållbar hemsituation, med insatser anpassade efter den enskildes behov. Projektet drivs fristående från kommunens övriga hemtjänst. För att projektet ska bli lyckat och gå att genomföra behöver det ske i samverkan med landstinget.

- **Sammanfattning**

Äldreomsorgen står inför fortsatta utmaningar som innebär att ambitioner får vägas noga mot de ekonomiska förutsättningarna. Hos myndighet och kommunens verksamheter i egen regi krävs tillräcklig bemanning för uppdraget för att kunna ge kommuninvånarna bästa möjliga valuta för skattepengarna.

FUNKTIONSHINDER

- **Beskrivning av verksamhetsområdet**

Området Funktionshinder är inriktat på att skapa förutsättningar för människor med olika former av funktionsnedsättning att kunna leva ett så normalt liv som möjligt. En funktionsnedsättning kan innebära många olikartade begränsningar i möjligheterna till att leva som andra. Därför är funktionshinderområdet en verksamhet med stor mångfald i utbudet av stöd och serviceinsatser, liksom i omfattning av dessa. Stöd- och serviceinsatserna kan till exempel innebära olika former av stöd och service i vardagen. De kan även innebära olika former av boende, sysselsättning eller avlastning för anhöriga.

Verksamheten vänder sig till personer under 65 år. Därutöver finns ett antal personer från 65 år och uppåt som handläggs och redovisas kostnadsmässigt inom funktionshinderområdet, dels handlar det om personer som omfattas av personkrets 1 och 2 enligt Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) och dels handlar det om personer som bor i särskilt boende för psykisk funktionsnedsättning. Även personer över 65 år med insatsen personlig assistans handläggs och redovisas kostnadsmässigt inom funktionshinderområdet. Kommunen ansvarar också för sociala insatser för personer som har permission från tvångsvård enligt Lag om psykiskt tvångsomhändertagande (LPT) eller Lag om rättspsykiatrisk vård (LRV).

De lagar som främst styr verksamheten är:

- Socialtjänstlagen (SoL),
- Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)
- Socialförsäkringsbalken (försäkringskassan, LASS)
- Lagen om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård
- Lagen om riksfärdtjänst.
- Hälso- och sjukvårdslagen (HSL)

- **Särskilda förutsättningar samt utmaningar**

Fler personer än tidigare får en diagnos som gör att de omfattas av LSS. Många får diagnos redan som små barn. Den medicinska utvecklingen gör även att det är fler som överlever och tillfrisknar efter svåra olyckor och sjukdomar men då ofta med en funktionsnedsättning som hindrar i vardagen. Inom funktionshinderområdet sker i stort sett inget utflöde. Antalet personer ökar för varje år. De ökade kraven inom arbetsmarknaden gör att det är fler personer med funktionsnedsättningar som har behov av daglig verksamhet eller sysselsättning då man inte klarar av de ökade kraven som arbetsmarknaden ställer.

Inom funktionshinderområdet finns det fortsatt behov av grupp- och servicebostäder samt utslussningslägenheter. Framförhållning och god planering är viktigt för att tillgodose de behov som finns och för att undvika sanktionsavgifter för kommunen.

Flyktingsituationen påverkar funktionshinderområdet, inte initialt, men allt eftersom barn, unga och vuxna etableras i kommunen så framkommer det behov av insatser från funktionshinderområdet. Det är en märkbar andel av de flyktingar och ensamkommande flyktingbarn som kommer till kommunen som har olika former av funktionsnedsättning.

Kommunen utför hemsjukvård i LSS-verksamhet (daglig verksamhet och bostad med särskild service) sedan oktober 2015. En skatteväxling är genomförd. Det är nu tydligt att vårdbehovet är större än vad som beräknades vid skatteväxlingen.

Personlig assistans är en insats som har ökat i kostnader för kommunen under senare år. En stor del handlar om försäkringskassans förändrade bedömning på LASS som ger en kostnadsöverväring till kommunen. Utöver det är det ett ökat inflöde av ansökningar från personer som flyttar in till kommunen. Det är fler personer med neuropsykiatrisk funktionsnedsättning som ansöker om insatsen än tidigare. Kommunens egen regi verksamhet prognostiserar ett underskott för år 2016. Anledningen är minskat antal brukare,

samt att de brukare som väljer kommunen ofta har kostnadskrävande timmar beviljade, t.ex. beredskap på natten. Under 2017 behöver socialnämnden ta ställning till om en upphandling ska genomföras för insatsen eller om extra anslag ska tilldelas utföraren.

Det som gör utmaningarna kring personlig assistans än större 2017 är att försäkringskassan informerat kommunerna om ändringar i bedömning från och med 1 december 2016 av personlig assistans som baseras på rättspraxis. Det kommer innebära för kommunerna att de som tidigare hade assistansersättning på grund av aktiv tillsyn/ingående kunskap och som inte kan beviljas assistansersättning på grund av den nya praxis kommer att ansöka om personlig assistans hos kommunen. Förvaltningen kan konstatera att volymtilldelningen inom LSS som kommunfullmäktige beslutat om för 2017 är i nivå med redan beslutade insatser per utgången av 2016. Detta innebär att ytterligare tillkommande beslut om insatser inom LSS kommer medföra rent budgetmässigt ekonomiskt underskott. Till stora delar inte påverkligt.

En nationell översyn av lagen (1990:1404) om kommunernas betalningsansvar för viss hälso- och sjukvård, förkortad betalningsansvarslagen pågår. Syftet med översynen är att åstadkomma en god vård, där ledtiderna mellan slutet vård på sjukhus och vård och omsorg i det egna hemmet eller i särskilt boende kan hållas så korta som möjligt och onödig vistelse på sjukhus så långt möjligt kan undvikas för utskrivningsklara patienter. Det finns risk för att lagen ändras så att kommunen får kortare tid på sig att utreda, fatta beslut och verkställa beslut. Om det blir en lagförändring innebär det en kostnadsövertäring från landsting till kommun, effekten genererar behov av utökade handläggarresurser och personal inom utförarledet. Detta förutsätter en skatteväxling eller dylikt då detta inte ryms inom föreslagna budgetram.

- Volymer (planerad/budgeterad volym)

Dessa insatser utgör idag kända behov för 2017.

Delområde	Insats	Lag	Budget 2016	Budget 2017
Timrelaterat (antal timmar)	Hjälp i hemmet	SoL	81 149	57 256
	Ledsagarservice	SoL/LSS	22 660	26 000
	Avlösarservice	SoL/LSS	10 300	10 240
	Personlig assistans	LSS	110 000	170 000
	Personlig assistans	LASS	111 000	120 000
	Boendestöd	SoL	36 300	33 000
Sysselsättning (antal personer)	Dagverksamhet	SoL	5	2
	Sysselsättning	SoL	110	110
	Daglig verksamhet	LSS	234	250
Bostad med särskild service (antal personer)	Särskilt boende	SoL	50	50
	Särskilt boende, köpt plats	SoL	30	26
	Bostad med särskild service, barn	LSS	10	8
	Bostad med särskild service, vuxna	LSS	177	177
	Bostad med särskild service, vuxna, köpt plats	LSS	18	21
	Summa		285	282
Korttidsvistelse (antal dygn)	Korttidsvistelse	SoL	1 200	2 160
	Korttidsvistelse	LSS	3 200	2 100
Korttidstillsyn (antal personer)	Korttidstillsyn	LSS	40	31
Övrigt (antal personer)	Kontaktperson	SoL	45	49
	Kontaktperson	LSS	70	62
	Trygghetstelefon	SoL	120	120
	Omvårdnadsbidrag	SoL	14	13
	Personligt ombud		2	2

- Budget

(tkr)

	Budget 2016	Prognos 2 2016	Budget 2017
Gemensamt			
Intäkter	0	4 629	2 287
Kostnader	-20 847	-21 535	-26 619
Netto	-20 847	-16 906	-24 332
Kommunbidrag	20 847	20 847	24 332
Resultat	0	3 941	0
Bostadsanpassningen			
Intäkter	0	0	0
Kostnader	-7 013	-8 113	-6 994
Netto	-7 013	-8 113	-6 994
Kommunbidrag	7 013	7 013	6 994
Resultat	0	-1 100	0
Timrelaterat stöd			
Intäkter	65 384	65 787	63 565
Kostnader	-180 537	-196 357	-188 495
Netto	-115 153	-130 570	-124 930
Kommunbidrag	115 153	115 153	124 930
Resultat	0	-15 417	0
Sysselsättning			
Intäkter	1 015	2 892	2 170
Kostnader	-64 180	-70 869	-70 710
Netto	-63 165	-67 977	-68 540
Kommunbidrag	63 165	63 165	68 540
Resultat	0	-4 810	0
Bostad med särskild service			
Intäkter	8 928	9 018	8 164
Kostnader	-209 226	-217 351	-222 820
Netto	-200 298	-208 333	-214 656
Kommunbidrag	200 298	200 298	214 656
Resultat	0	-8 035	0
Korttidsvistelse/tillsyn			
Intäkter	1 049	1 124	1 258
Kostnader	-18 018	-19 293	-22 243
Netto	-16 969	-18 169	-20 985
Kommunbidrag	16 969	16 969	20 985
Resultat	0	-1 200	0
Övriga verksamheter			
Intäkter	709	471	715
Kostnader	-6 027	-5 489	-6 504
Netto	-5 318	-5 018	-5 789
Kommunbidrag	5 318	5 318	5 789
Resultat	0	300	0
Funktionshinder totalt			
Intäkter	77 085	83 920	78 159
Kostnader	-505 849	-539 005	-544 385
Netto	-428 764	-455 085	-466 225
Kommunbidrag	428 764	428 764	466 225
Resultat	0	-26 321	0

- **Kommentar till budget**

Det blir en stor utmaning under 2017 att få ekonomi i balans inom funktionshinderområdet. I de tilldelade volymmedlen är hänsyn tagen till de markant ökade volymerna under 2016 för personlig assistans LSS, dock inte för ytterligare volymökningar under 2017.

Utifrån tilldelade volymmedel bedöms budgeten vara i balans. Om volymökningarna kommer fortsätta under 2017 så kommer det innebära underskott för verksamhetsområdet.

- **Verksamhetsutveckling**

Fortsatt arbete utifrån handlingsplan PRIO pågår. Fokus är bland annat att öka antal personer som får en samordnad individuell plan (SIP), samt öka valmöjligheten för målgruppen.

Inom socialpsykiatri finns en trend med ökat omvårdnadsbehov bland de personer som beviljas särskilt boende. De boendeenheter som finns inom kommunen har byggts utifrån att de boenden inte har så stora omvårdnads- samt tillsynsbehov, vilket gör att de inte är anpassade för detta. Detta innebär att vi behöver köpa ökat antal platser externt för att tillgodose behov, alternativt förändra bemanning och byggnation inom befintliga verksamheter. Det pågår planering för att dels ersätta kollektivboendena på Arrendevägen med nytt boende och dels utöka antalet platser med nytt boende.

Planering för två nya LSS-boenden pågår, dels på Hästskovägen (serviceboende om nio lägenheter) samt i Kallhällsparken (gruppboende om sex platser). Båda verksamheterna planeras bli inflyttningsklara under år 2017/2018.

Ett införande av ÄBIC/IBIC är planerat för år 2017. ÄBIC/IBIC (Individens Behov i Centrum) är ett metodstöd för handläggare vid myndighetsutövning samt för utförandet av insats. Metoden och projektet har tidigare enbart omfatta äldre, men utökas nu till att omfatta även personer under 65 som har behov av insatser.

Nationell översyn av insatser enligt LSS och assistansersättningen pågår och beräknas vara klar i oktober 2018. Utredningen syftar till att:

- Skapa en långsiktig hållbar ekonomisk utveckling av personlig assistans och få till stånd mer ändamålsenliga insatser i LSS
- Främja jämlikhet och levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet. Översyn av incitament och förutsättningar för val av personlig assistent, nödvändiga förändringar i regelverket samt genom förstärkt kvalitet och träffsäkerhet i övriga insatser i LSS.
- Förstärkt kvalitet, träffsäkerhet, helhetssyn och mångfald ska finansieras med besparingar inom assistansersättningen

11 INDIVID- OCH FAMILJEOMSORG

- Beskrivning av verksamhetsområdet

Till individ- och familjeomsorgens (IFO) uppgifter hör att arbeta främjande, förebyggande, vara väl förtrogen med levnadsförhållandena i kommunen samt ett ansvar att utreda, besluta om och följa upp de insatser som beviljats dem som sökt bistånd, eller som genom dom vårdats med tvång.

De lagar som främst styr verksamheten är:

- Socialtjänstlagen (SoL)
- Lag med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU)
- Lag om vård av missbrukare i vissa fall (LVM)
- Föräldrabalken (FB)
- HSL (Hälso- och sjukvårdslagen)

Individ- och familjeomsorgen ska under hänsynstagande till människans ansvar för sin och andras sociala situation inriktas på att frigöra och utveckla enskildas och grupperns egna resurser. Verksamheten ska bygga på respekt för människors rätt till självbestämmande och integritet. Vid alla åtgärder som rör barn ska barnets bästa komma i främsta rummet.

- Särskilda förutsättningar samt utmaningar

Avdelningen har mycket stora utmaningar framför sig. Den största utmaningen är den stora mängden flyktingar som kommunen på olika vis arbetar med. Gällande ensamkommande flyktingbarn är den största utmaningen det nya ersättningssystem som kommer att gälla fr.o.m. halvårsskiftet 2017. Nuvarande avtal med Länsstyrelsen har sagts upp och övergångsbestämmelser gäller fr.o.m. 1 april 2017. Ersättningarna kommer att minska redan kvartal två, men den stora förändringen kommer att ske vid halvårsskiftet. En beräkning grundad på läget i augusti 2016 visar att avdelningen kommer att förlora 30 miljoner kronor beräknat på helårseffekt då de nya reglerna börjat gälla. I dagsläget är det fortfarande oklart hur reglerna gällande de ungdomar som fått permanent uppehållstillstånd (PUT) och som fyllt 18 år kommer att se ut. I det fall regeringen beslutar i enlighet med det förslag som var ute på remiss under sommaren så får kommunerna endast ersättning för de barn som bor i Järfälla. Detta drabbar främst storstadskommuner som haft svårare att hitta markanvisningar för att bygga egna boenden inom kommunens gräns. Avdelningen har satt igång ett arbete för att på möjligaste vis minska de negativa ekonomiska effekterna utifrån olika scenarios.

Arbetsmarknaden för socionomer är mycket god vilket medför att det är svårt att behålla erfarna, och rekrytera nya, medarbetare. Järfälla socialförvaltning har ett gott rykte vilket

visar sig vid arbetsmarknadsdagar och intervjuer. Trots detta tar det mycket tid och är svårrekryterat, särskild på myndighetssidan inom barn- och ungdomsområdet. I press skrivs mycket negativt om yrket vilket säkerligen påverkar ytterligare.

Lagen om bosättning som trädde i kraft den 1 mars 2016 har fått, och kommer att fortsätta att få konsekvenser då flera av dem som anvisats behöver försörjningsstöd. Det fulla ansvaret, även bostäder, för kvotflyktingar ligger på avdelningen. Sverige kommer framgent att ta emot fler kvotflyktingar än hittills. Exakt vilka konsekvenser detta får för Järfälla är idag oklart.

En utmaning som berör alla enheter i hög grad är bristen på bostäder. Hösten 2014 gjordes en beräkning av de ekonomiska effekterna för avdelningen och redan då låg kostnaden på över 20 mkr.

Den politiska koalitionen har infört insatsen Vårdsjobb för dem som står utanför arbetsmarknaden. Kommunfullmäktige beslutade inför 2016 att 8 mkr skulle föras över från socialförvaltningen till kommunstyrelsen och denna budgetreglering gäller även för 2017. Inför 2017 är förhoppningen att jobben ska kunna ge samma goda effekter på försörjningsstödet som tidigare.

De volymmedel inom barn- och ungdomsområdet som koalitionen beslutade om för 2016 har använts för en satsning inom Stöd- och behandlingsenheten där ett hemtagningsteam bildats för att placeringar ska kunna kortas samt en koordinator anställts för att undvika placeringar. SKL följer koordinators arbete med intresse då detta är en ny form av insats. Arbetet har påbörjats och kommer att utvecklas under 2017.

Integrationen av för detta JSB-IFO till ett IFO har fungerat mycket bra och redan kan stora kvalitets- och effektivitetseffekter noteras. Samarbetet har ökat och utvecklingen kommer att fortsätta under 2017. Under 2016 har en omfördelning mellan köpta och interna öppenvårdsinsatser skett till förmån för de interna. Nuvarande organisation ger bättre förutsättningar för att effektiva insatser utvecklas och den enskilde får bättre hjälp, stöd och vård.

2016 fattade socialnämnden beslut om att Bostad Först ska införas som ett projekt. Planering för och initiering av denna insats kommer att göras under 2017.

Expansionen av Järfälla innebär att fler barn, ungdomar och vuxna är i behov av avdelningens stöd. Effekterna av utbyggnaden är svår att prognostisera. I dagsläget märker Försörjningsstödsenheten och Ungdomsmottagningen av befolkningsökningen och allt eftersom kommer även andra verksamheter att märka av ett ökat inflöde.

Volym (planerad/budgeterad volym)

Delområde	Budget 2016	Budget 2017
HVB Vuxna		
Bruttokostnad, mnkr	6,9	9,5
Antal vård dygn	3 833	5 124
Kostnad/vård dygn kr	1 800	1 854
Antal helårsplatser	11,0	14,0
HVB Barn och ungdom		
Bruttokostnad, mnkr	43,3	34,6
Antal vård dygn	9 650	8 154
Kostnad/vård dygn kr	4 484	4 244
Antal helårsplatser	26,0	22,0
Ekonomisk bistånd		
Bruttokostnad, mnkr	64	64

- Budget

(tkr)

	Budget 2016	Prognos 2 2016	Budget 2017
Gemensamt			
Intäkter	1 700	915	0
Kostnader	-15 881	-13 997	-17 371
Netto	-14 181	-13 082	-17 371
Kommunbidrag	14 181	14 181	17 371
Resultat	0	1 100	0
Vuxenvård			
Intäkter	3 392	3 866	3 556
Kostnader	-36 179	-40 552	-43 798
Netto	-32 787	-36 687	-40 242
Kommunbidrag	32 787	32 787	40 242
Resultat	0	-3 900	0
Barn & ungdom			
Intäkter	131 993	146 424	108 822
Kostnader	-258 885	-267 016	-239 255
Netto	-126 892	-120 592	-130 433
Kommunbidrag	126 892	126 892	130 433
Resultat	0	6 300	0
Ekonomiskt bistånd			
Intäkter	26 900	16 239	26 300
Kostnader	-107 169	-94 709	-97 115
Netto	-80 269	-78 470	-70 815
Kommunbidrag	80 269	80 269	70 815
Resultat	0	1 800	0

Individ- och familjeomsorg totalt			
Intäkter	163 985	167 444	138 678
Kostnader	-418 115	-416 274	-397 539
Netto	-254 130	-248 831	-258 861
Kommunbidrag	254 130	254 130	258 861
Resultat	0	5 300	0

Kommentar till budget

Avdelningen har 2017 4,4 mkr mer i kommunbidrag än 2015.

Inom området ekonomiskt bistånd budgeteras för högre volymer än tidigare år bl.a. beroende på att fler nyanlända tas emot enligt bosättningslagen samt att antalet hushåll i övrigt ökat under andra halvan av 2016.

Barn- och ungdomsarbetet kommer under 2017 ha en lägre kostnadsnivå än under 2016 vilket beror på de ändrade ersättningsnivåer gällande ensamkommande barn som förvaltningen behöver anpassa sig till. Det hemtagningssteam samt insatser som förbygger placeringar inom Stöd- och behandlingsenheten som utvecklats under 2016 kommer också att få en större effekt under 2017.

Inom vuxenvården budgeteras för en ökning av kostnader dels p.g.a. att personer som beviljas insatser för missbruksproblem ofta är bostadslösa och därför behöver boende under behandlingstiden samt en ökning av personer som söker hjälp med anledning av våld i nära relationer.

Stöd- och behandlingsenhetens arbete ligger inom de olika områdenas budget då kostnaderna främst avser personal samt drift.

- **Verksamhetsutveckling**

De medel som är avsedda för kvalitetssatsningar möjliggör ett utvecklingsarbete inom avdelningen. En av satsningarna kommer att vara att utveckla förvaltningsövergripande arbetet gällande våld i nära relationer. Ett avdelningsövergripande samarbete har satts igång för att utveckla gemensamma insatser.

Ett annat utvecklingsområde är det utåtriktade arbetet som Ungdomsmottagningen bedriver. Kommunen växer hela tiden och för att vidmakthålla och öka kvaliteten och tillgängligheten kommer ytterligare en kurator att anställas. Ungdomsmottagningen kommer vid årsskiftet att flytta in i nya och mer ändamålsenliga lokaler som också innebär en högre kostnad.

En utredning av arbetsbelastningen för familjehemssekreterare har gjorts som kommit fram till att en utökning behöver göras inför nästa år. Bortsett från arbetsbelastningen förväntas vi få goda ekonomiska effekter av detta då färre konsulentstödda familjehem behöver kontrakteras.

2016 har varit ett utbildningsintensivt år och alla de metoder, exempelvis Signs of Safety som medarbetare utbildats i med hjälp av 2016 års Kompetensfond, ADAD (Adolescent Drug Abuse Diagnosis), ska implementeras. Avdelningen har under 2016 utbildat alla i MI (Motiverande samtal) och även här behöver implementeringsarbetet fortsätta. Eftersom personalomsättningen är hög och avdelningen för äldre- och funktionshinderomsorg ännu inte gått utbildning så kommer grundutbildning samt coachutbildning även att ske under 2017 med hjälp av Kompetensfondsmedel.

Avdelningen har sökt medel från Socialstyrelsen och kommer att anställa en placeringsamordnare för att leta och hitta ett lämpligt placeringsalternativ samt samordna det administrativa arbetet kring placeringar. Tjänsten kommer att avlasta socialsekreterare i

det dagliga arbetet. En seniorhandläggare som ska bistå nya socialsekreterare med erfarenhet i det dagliga arbetet kommer också att anställas med hjälp av medlen.

Barn- och ungdomsenheterna fortsätter att tillsammans med andra NV-kommunerna ge ett introduktionsprogram för nya socialsekreterare i syfte att de snarast ska få den kunskap de behöver för sitt arbete. Som ett komplement till detta har avdelningen under hösten 2016 infört ett introduktionsprogram för nyanställda nyutexaminerade socionomer med fokus på den personliga utvecklingen, myndighetsarbetet och etiska förhållningssätt. En utvärdering av i hur hög utsträckning detta varit till hjälp för socialsekreterarna kommer att göras under senvåren 2017.

Utvecklingsarbetet med koordinator samt hemtagningsteam fortsätter och vi kommer under 2017 att få en helårseffekt av detta. Alla nya arbetsätt tar tid att implementera och enhetscheferna arbetar med detta i sina grupper och samarbetsfora skapas efter hand då behov uppstår.

Integreringen av före detta JSB och IFO har varit mycket lyckosamt vilket till stor del beror på ett gemensamt övergripande målarbete samt ökade möjligheter att arbeta tillsammans. Utvecklingen kommer att fortsätta för att effekterna ska bli så stora som möjligt för den enskilde samt organisationen och ekonomin.

Järfälla socialförvaltning ingår redan i dagsläget i två FoU-verksamheter. FoU Nordväst¹ är en forsknings- och utvecklingsenhet för socialtjänstens individ- och familjeomsorg, samt socialpsykiatri. Verksamheten startade i maj 2000 och Järfälla kommun har varit med sedan starten. I september 2016 tillträdde en ny chef för FoU-nordväst. Den nya chefen kommer bidra till att aktuella forskningsresultat blir mer lättillgängliga för ägarkommunerna.

- **Sammanfattning**

Avdelningen individ- och familjeomsorg står inför mycket stora utmaningar. Det nya ersättningsystemet för ensamkommande barn kommer att ställa stora krav på organisationen för att minimera de ekonomiska effekterna.

Att behålla och rekrytera medarbetare är mycket svårt då arbetsmarknaden för socionomer är mycket god. Troligtvis kommer rekryteringsläget att bli bättre för arbetsgivare inom några år då alla kommuner kommer att tvingas minska antalet socialsekreterare som arbetar med ensamkommande barn då antalet barn minskar och ersättningarna inte täcker personal i samma utsträckning som tidigare.

Avdelningen har inför 2017 goda förutsättningar att fortsätta utvecklingsarbetet med barn och ungdomar i syfte att undvika och förkorta placeringar.

¹ <http://www.fou-nordvast.se/>

Bostadsbristen är ett genomgående problem för alla enheter. Varken avdelningen eller förvaltningen kan åtgärda detta och behöver bistånd från de förvaltningar som förfogar över frågan.

12 SOCIALNÄMNDENS MÅL FÖR ÅR 2017

Nya kommungemensamma mål (inriktningsmål) beslutades av kommunfullmäktige 15 december 2014. Socialnämndens effektmål för år 2017 beslutades av kommunfullmäktige 2 november 2015.

Framtida tillväxt (inriktningsmål)

Invånarantalet i Järfälla ska öka och kommunen som organisation ska på alla nivåer ha beredskap att möta expansionen. Kommunen ska erbjuda en blandning av boende- och upplåtelseformer samt boende som passar för alla livets skeden, behov och livssituationer. Arbetslösheten bland Järfällaborna ska minska. Antalet arbetstillfällen i kommunen ska öka och fler företag ska etablera sig i kommunen. Järfälla ska även attrahera fler besökare och erbjuda olika typer av attraktiva besöksmål.

Effektmål:	Indikatorer / resultatmätt:	Uppföljning / mätmetod:	Redovisningsform:
1. Socialtjänsten ska ytterligare stärka den enskildes förmåga att leva ett självständigt liv.	1. Andel placerade ungdomar inom IFO som går ut årskurs nio med fullständiga betyg ska öka i jämförelse med föregående år. (IFO) 2. Tiden som klient uppbär försörjningsstöd skall minska jämfört med föregående år. (IFO) 3. Ej återaktualiserade barn och ungdomar ett år efter insats ska öka jämfört med föregående år. (IFO) 4. Andel brukare med hemtjänst som är nöjda med sitt inflytande över hur och när insatser utförs ska öka jämfört med föregående år. (ÄO) 5. Andel brukare i särskilt boende som är nöjda med sitt inflytande över hur och när insatser utförs ska öka jämfört med föregående	1. Öppna jämförelser 2. Egen statistik 3. Kommunernas kvalitet i korthet 4-5. Öppna jämförelser, socialstyrelsens brukarundersökning 6. Öppna jämförelser	Delårsbokslutet Verksamhetsberättelsen

	år. (ÄO) 6. Andel boendeplatser enligt LSS §9.9 där den boende har möjlighet till en individuellt anpassad aktivitet per dag utanför bostaden ska öka i jämförelse med föregående år. (FO)		
2. Socialtjänsten ska ytterligare stärka barnrättsperspektivet inom individ- och familjeomsorg och funktionshinders verksamheter.	1. Andel barnkonsekvensanalyser i ärenden till nämnd som berör barn ska var 100 %. (Förvaltningsövergripande)	1. Egen statistik	Delårsbokslutet Verksamhetsberättelsen

Kvalitativ välfärd (inriktningsmål)

Järfällaborna ska erbjudas bästa möjliga välfärdstjänster för sina skattepengar. Kommunalt finansierade verksamheter ska bedrivas effektivt, med ständigt förbättrade resultat och hög brukarupplevd kvalitet avseende såväl verksamhetens innehåll som personalens bemötande. Kvalitet och uppföljning ska vara det styrande för alla kommunalt finansierade tjänster.

Effektmål:	Indikatorer / resultatmätt:	Uppföljning / mätmetod:	Redovisningsform:
3. Socialtjänsten ska ytterligare verka för ökad livskvalitet och ett bättre liv för den enskilde.	1. Andel brukare som är nöjda med sitt särskilt boende ska öka i jämförelse med föregående år. (ÄO) 2. Andel brukare som är nöjda med sin hemtjänst ska öka i jämförelse med föregående år. (ÄO) 3. Antalet SIP (samordnad individuell plan) ska öka i jämförelse med föregående år. (FO/IFO)	1-2, 6 och 8. Öppna jämförelser, socialstyrelsens brukarundersökning 3-4 och 7. Egen statistik 5. Kommunernas kvalitet i korthet	Delårsbokslutet Verksamhetsberättelsen

	<p>4. Barn och unga ska i möjligaste mån erbjudas förebyggande insatser på hemmaplan i syfte att förhindra placeringar. I 80 % av dessa insatser ska den enskilde / familjen uppge att det har lett till positiv förändring. (IFO)</p> <p>5. Väntetiden för försörjningsstöd skall minska jämfört med föregående år. (IFO)</p> <p>6. Andel brukare som är nöjda med bemötandet (hemtjänst och särskilt boende) ska bibehållas på nuvarande höga nivå. (ÄO)</p> <p>7. Snabbare normalisering av boendesituationen för våldsutsatta. (IFO)</p> <p>8. Andel som uppger att maten smakar bra ska öka i jämförelse med föregående år. (ÄO)</p>		
<p>4. Socialtjänstens verksamheter ska vara mer kunskapsbaserade, tillgänglig, effektiv och av god kvalitet.</p>	<p>1. Öka andel evidensbaserade och strukturerade behandlingsinsatser inom kommunens egna öppenvård. (IFO)</p> <p>2. Andel överklagade beslut som utfaller i likhet med nämndens beslut ska öka i jämförelse med föregående år. (Alla, myndighet)</p> <p>3. Andel av alla beslut som omprövas i samband med beslutets utgång ska öka i jämförelse med föregående år.</p>	<p>1-6. Egen statistik</p>	<p>Delårsbokslutet Verksamhetsberättelsen</p>

	<p>(ÄO/FO)</p> <p>4. Andel förhandsbedömningar avslutade inom 14 dagar skall öka i jämförelse med föregående år. (IFO)</p> <p>5. Den genomsnittliga utredningstiden för barn och ungdomar ska minska jämfört med föregående år. (IFO)</p> <p>6. Antalet utredningar utan särskilda beslut vilka överskrider den maximala handläggningstiden (120 dagar) ska minska i jämförelse med föregående år. (IFO)</p>		
--	--	--	--

Miljö och klimat (inriktningsmål)

Järfälla ska vara en föregångskommun i klimat- och miljöfrågor. Kommunen ska ha effektiv och miljöanpassad energi- och resursanvändning. Kommunen ska också verka för att öka medborgarnas miljömedvetenhet.

Effektmål:	Indikatorer / resultatmätt:	Uppföljning / mätmetod:	Redovisningsform:
5. Socialtjänsten ska minska sin negativa miljöpåverkan.	<p>1. Andel miljöklassade fordon ska vara 100 %. (Alla, myndighet)</p> <p>2. Elförbrukningen (lokaler) ska minska jämfört med föregående år. (Alla, myndighet)</p> <p>3. Pappersförbrukningen ska minska jämfört med föregående år. (Alla, myndighet)</p> <p>4. Andel inköp av ekologiska livsmedel i produktionsköken inom ÄO ska öka årligen med 5 %. (ÄO)</p>	1-4. Egen statistik	Delårsbokslutet Verksamhetsberättelsen

Demokrati, öppenhet och trygghet (inriktningsmål)

Alla kommunens verksamheter ska aktivt arbeta för inkludering och motverka alla former av diskriminering och segregation. Järfällaborna ska erbjudas möjlighet att vara delaktiga och ha inflytande i utvecklingen av det egna närområdet. Arbetet för en tryggare kommun ska prägla all verksamhet i Järfälla, och omfatta såväl förebyggande insatser som aktivt trygghetsskapande åtgärder. Fler mötesplatser och ett rikare kultur- och fritidsutbud ska vara en grundbult i trygghetsarbetet.

Effekt mål:	Indikatorer / resultatmätt:	Uppföljning / mätmetod:	Redovisningsform:
6. Socialtjänstens verksamheter ska präglas av öppenhet, delaktighet och trygghet.	<ol style="list-style-type: none">1. Andel brukare som upplever trygghet när deras beviljade insatser (hemtjänst och särskilt boende) utförs ska öka jämfört med föregående år. (ÄO)2. Andel som uppger att det känns tryggt att bo hemma med stöd från hemtjänsten ska öka i jämförelse med föregående år. (ÄO)3. Andel som uppger att det känns tryggt att bo i särskilt boende ska öka i jämförelse med föregående år. (ÄO)4. Öka brukar-medverkan för individer som berörs av vuxenhetens verksamhet i jämförelse med föregående år. (IFO)5. Andel barnfamiljer med långvarigt försörjningsstöd ska minska jämfört med föregående år. (IFO)	<ol style="list-style-type: none">1. Öppna jämförelser2-3. Öppna jämförelser, socialstyrelsens brukarundersökning4. Egen statistik5. Öppna jämförelser	Delårsbokslutet Verksamhetsberättelsen

Effekt målen under respektive inriktningsmål bedöms uppfyllda när antalet tillhörande indikatorers målvärden är uppnådda enligt följande:

Effekt mål 1: Av sex indikatorer ska fyra vara uppnådda.

Effekt mål 2: Av en indikator ska en vara uppnådd.

- Effektmål 3: Av åtta indikatorer ska sex vara uppnådda.
 Effektmål 4: Av sex indikatorer ska fyra vara uppnådda.
 Effektmål 5: Av fyra indikatorer ska tre vara uppnådda.
 Effektmål 6: Av fem indikatorer ska fyra vara uppnådda.

13 INTERNKONTROLLPLAN 2017

Syftet med planen för internkontroll är att tillhandahålla en modell som möjliggör en tillförlitlig finansiell rapportering samt ger väsentlig information om hur verksamheten fungerar. Den information som verksamheten får genom riskanalyser, egenkontroller och utredning av klagomål, synpunkter och rapporter ska sedan ligga till grund för analys och ständig förbättring av processer och rutiner där god kvalitet i insatserna för socialtjänstens målgrupper, trygghet och säkerhet är bärande principer.

Under 2017 kommer det vara ett ökat fokus kring budget och handlingsplaner på grund av de stora utmaningar som finns inom personlig assistans LSS och ensamkommande flyktingbarn.

Område	Kontrollmoment	Kontrollansvar	Frekvens	Rapportering	Metod	Risk
Styrning						
Internkontroll	Att gällande interkontrollplan efterlevs samt att verkan är korrekt	Avdelningschef ALV	Löpande Bokslut	Socialdirektör Nämnd	Löpande	M/A
Attest och Delegation	Att delegationsordning efterlevs och beslut anmäls till nämnd samt att attestordningen följs	Avdelningschef ALV	Bokslut	Socialdirektör Nämnd	Löpande dialog Stickprov	M/A
Budget	Att rutiner för budgetering och budgetuppföljning och att ev. åtgärdsprogram följs samt att god prognos säkerhet bibehålls*.	Avdelningschefer Ekonom Controller	Månadsvis	Socialdirektör Nämnd KSF	Ekonomi dialog	H/A
Mål	Att kommun- och förvaltningens gemensamma mål och målnivåer uppnås och att beslutade lokala anvisningar följs	Avdelningschef ALV	Bokslut	Socialdirektör Nämnd KSF	Löpande	H/K
Statsbidrag	Att säkerställa att riktade statsbidrag/statliga kostnadsersättningar, samt externa projektmedel söks.	Avdelningschef ALV Verksamhetscontroller	Bokslut	Ledningsgrupp	Lägst 6ggr/år	H/K
Förvaltningens tjänstebilar	Att säkerställa att körjournal förs.	Avdelningschef ALV Verksamhetscontroller	Löpande	Ledningsgrupp	Lägst 6ggr/år	H/K

Socialtjänst						
Handläggning	A tt lag, beslutade rutiner, policies, tillämpningsregler följs.	Avdelningschefer	Löpande	Socialdirektör Nämnd	Löpande dialog Stickprov	M/A
Uppföljning av biståndsbeslut.	A tt gällande beslut är aktuella samt följer gällande lagstiftning, tillämpningsregler och rutiner	Avdelningschefer	Kvartalsvis	Socialdirektör Nämnd	Stickprov	M/A
Säkra utbetalningar	Säkra att samtliga utbetalningar är korrekta	Avdelningschef	Löpande	Socialdirektör Nämnd	Stickprov	M/K
Handlingsplaner	A tt gällande handlingsplaner följs och revideras	Avdelningschefer	Månadsvis	Socialdirektör Nämnd KSF	Löpande dialog Stickprov	H/A
Avvikelsehantering	A tt avvikelser hanteras enligt gällande regelverk	MAS	Löpande	Nämnd	Stickprov	M/A

Personal						
Lönehantering	A tt rätt lön utbetalas till rätt person	Avdelningschef ALV	Löpande	Socialdirektör	Löpande dialog Stickprov	M/K
Årsarbetstid	A tt lokala tillämpningsregler för god resursanvändning och planering upprättas	Avdelningschef ALV	Löpande	Socialdirektör	Löpande dialog Stickprov	H/K
Lag och avtal	Enligt A B	Avdelningschef ALV	Löpande	Socialdirektör	Löpande dialog	H/A
Rekrytering	A tt rekrytering sker enligt gällande policy (FAIR)	Avdelningschef ALV	Löpande	Socialdirektör	Löpande dialog	H/K

*) Enligt KS interna ekonomistyrregler samt i enlighet med god redovisningssed

Risker

H = Hög risk – det är stor sannolikhet att fel uppstår.
M = Medel risk
L = Låg risk - sannolikheten för att fel ska uppstå är liten.

Konsekvenser/effekter

A = Allvarliga
K = Kännbara
L = Lindriga

I bedömningen av effekterna vägs följande faktorer in:

- Ekonomiska effekter (såväl förmögenhetsförlust som felaktiga räkenskaper)
- Effekter för enskilda personer
- Moraliska, etiska effekter på kommunens rykte

14 DRIFTBUDGET

(tkr)

	Budget 2016	Prognos 2 2016	Budget 2017
Politik			
Intäkter	0	0	0
Kostnader	-1 548	-1 748	-1 664
Netto	-1 548	-1 748	-1 664
Kommunbidrag	1 548	1 548	1 664
Resultat	0	-200	0
Gemensamt			
Intäkter	2 028	2 508	2 415
Kostnader	-34 984	-36 064	-41 704
Netto	-32 956	-33 556	-39 289
Kommunbidrag	32 956	32 956	39 289
Resultat	0	-600	0
Äldreomsorgen			
Intäkter	47 260	61 998	62 858
Kostnader	-537 730	-539 568	-569 639
Netto	-490 471	-477 570	-506 781
Kommunbidrag	490 471	490 472	506 781
Resultat	0	12 903	0
Funktionshinder			
Intäkter	77 085	83 920	78 159
Kostnader	-505 849	-539 005	-544 385
Netto	-428 764	-455 085	-466 225
Kommunbidrag	428 764	428 764	466 225
Resultat	0	-26 321	0
Individ- och familjeomsorg			
Intäkter	163 985	167 444	138 678
Kostnader	-418 115	-416 274	-397 539
Netto	-254 130	-248 831	-258 861
Kommunbidrag	254 130	254 130	258 861
Resultat	0	5 300	0
Socialnämnden totalt			
Intäkter	290 358	315 870	282 110
Kostnader	-1 498 226	-1 532 659	-1 554 931
Netto	-1 207 870	-1 216 790	-1 272 820
Kommunbidrag	1 207 870	1 207 870	1 272 820
Resultat	0	-8 920	0

15 NETTOBUDGET

År 2017

Verksamhet (tkr)	Kostnad	Intäkt	Nettokostnad= kommunbidrag	Nettokostnad 2016
Politik	-1 664	0	-1 664	-1 548
Gemensamt	-41 704	2 415	-39 289	-32 956
Äldreomsorg	-569 639	62 858	-506 781	-490 471
Funktionshinder	-544 385	78 159	-466 225	-428 764
Individ- och familjeomsorg	-397 539	138 678	-258 861	-254 130
Summa	-1 554 931	282 110	-1 272 820	-1 207 870

16 **INVESTERINGSBUDGET**

Socialnämnden

(tkr)

Objekt	2017			Prioritering*
	Utgift	Inkomst	Netto	
Gemensamt				
Generella investeringar	600	0	600	3
Äldreomsorg				
Ersättningsinventarier	1 300	0	1 300	2
Funktionshinder				
Ersättningsinventarier	600	0	600	2
<i>Boende</i>				
Nya serviceboenden	350	0	350	1
Individ- och familjeomsorg				
Ersättningsinventarier	600	0	600	2
Summa	3 450	0	3 450	

* 1. Projekt som medför minskade driftkostnader eller ökade kostnader, eller kan hänföras till ökade volymer på grund av befolkningsökningen, eller som måste åtgärdas på grund av lagkrav, myndighetsbeslut eller liknande.

*2. Projekt som medför kvalitetshöjningar för brukarna.

*3. Övriga.

Generella investeringar är utrustningsanslag för behov av utbyte och kompletteringar av möbler och övrig utrustning (även verksamhetspecifik mjukvara) i befintliga lokaler.

Ersättningsinventarier inom äldreomsorgen behövs för att förnya inventarier och utrustning på äldreboenden.

Ersättningsinventarier inom funktionshinder behövs för att förnya inventarier och utrustning på gruppboenden.

Boende – nya serviceboenden (2 st) inom funktionshinder behövs för nya inventarier och utrustning på de nya serviceboendena.

Ersättningsinventarier inom individ- och familjeomsorg behövs för att förnya inventarier och utrustning i befintliga lokaler.

Ovan investeringar kommer att inrymmas i föreslagna ramar.

17 VOLYMER (planerad/budgeterad volym)

Äldreomsorg

Delområde	Insats	Budget 2016	Budget 2017
Ordinärt boende	Hemtjänst, timmar	425 000	425 000
	Avlösarservice, timmar	4 500	4 000
	Ledsagarservice, timmar	12 900	11 000
	Korttidsplatser	30	35
	Dygn	10 800	12 600
	Dagverksamhet		
-demens	3 700	3 700	
-social	4 300	4 300	
Särskilt boende	Äldreboende, lgh	415	414
	Dygn*	149 040	151 440
	Köpta permanenta platser	26	17
	Dygn	9 490	6 205
Betalningsansvar	Betalningsansvar, dygn	12	12

*Överlappning vid flytt från Almen till Viksjö

Funktionshinder

Delområde	Insats	Lag	Budget 2016	Budget 2017
Timrelaterat (antal timmar)	Hjälp i hemmet	SoL	81 149	57 256
	Ledsagarservice	SoL/LSS	22 660	26 000
	Avlösarservice	SoL/LSS	10 300	10 240
	Personlig assistans	LSS	110 000	170 000
	Personlig assistans	LASS	111 000	120 000
	Boendestöd	SoL	36 300	33 000
Sysselsättning (antal personer)	Dagverksamhet	SoL	5	2
	Sysselsättning	SoL	110	110
	Daglig verksamhet	LSS	234	250
Bostad med särskild service (antal personer)	Särskilt boende	SoL	50	50
	Särskilt boende, köpt plats	SoL	30	26
	Bostad med särskild service, barn	LSS	10	8
	Bostad med särskild service, vuxna	LSS	177	177
	Bostad med särskild service, vuxna, köpt plats	LSS	18	21
	Summa		285	282
Korttidsvistelse (antal dygn)	Korttidsvistelse	SoL	1 200	2 160
	Korttidsvistelse	LSS	3 200	2 100
Korttidstillsyn (antal personer)	Korttidstillsyn	LSS	40	31
Övrigt (antal personer)	Kontaktperson	SoL	45	49
	Kontaktperson	LSS	70	62
	Trygghetstelefon	SoL	120	120
	Omvårdnadsbidrag	SoL	14	13
	Personligt ombud		2	2

Individ- och familjeomsorg

Delområde	Budget 2016	Budget 2017
HVB Vuxna		
Bruttokostnad, mnkr	6,9	9,5
Antal vård dygn	3 833	5 124
Kostnad/vård dygn kr	1 800	1 854
Antal helårsplatser	11,0	14,0
HVB Barn och ungdom		
Bruttokostnad, mnkr	43,3	34,6
Antal vård dygn	9 650	8 154
Kostnad/vård dygn kr	4 484	4 244
Antal helårsplatser	26,0	22,0
Ekonomisk bistånd		
Bruttokostnad, mnkr	64	64